

שבת קכז

משה שווערד

1. ספר מגן אברהם על או"ח סימן שח:

(ז) ולהניחו באיזו מקום. דכיון שהוא בידו רשאי לטלטלו יותר ונ"ל דאפי' שכה ונטלה בידו רשאי לטלטלו יותר ועמ"ש סי' רס"ו סי"ב: איתא בשבת דף קכ"ז שמותר לטלטל מוקצה (" ברגליו דרך הילוכו וכ"כ במלחמות שם עמ"ש (") סי' ש"ה סי"ח:

2. משנה ברורה סימן שח

(יג) ולהניחו באיזה מקום - דכיון שהוא בידו שנטלה לצורך גופה או מקומה רשאי לטלטלה יותר וכתב המ"א דה"ה אם שכח ונטלה בידו (יד) רשאי לטלטלה יותר אף שהנטילה היה שלא לצורך גופה ומקומה ועיין (טו) באחרונים שהכריעו דהאי היתרא לא שייך אלא בכלי שמלאכתו לאיסור ולא במוקצה מחמת גופו כגון מעות ואבנים וכיוצא בהן ובביאור הגר"א לעיל סימן רס"ו סי"ב חולק על המ"א וס"ל דלא התירו אלא כשהתחיל לטלטל ברשות וכן משמע בר"ן ריש ביצה עי"ש ועיין לקמן סימן של"א ס"ה במ"א לענין איזמל מילה. איתא בסימן שי"א ס"ח דטלטול מוקצה בגופו אפילו לצורך דבר המוקצה מותר דזה לא נקרא טלטול כלל (טז) ולפ"ז אם מונח איזה דבר מוקצה על הארץ מותר לדחפו ברגליו כדי שלא יבוא להפסד:

3. חדושי רע"א על שבת דף קכז/א

עושה בו שביל ברגליו. במג"א סי' ש"ח סק"ז כ' איתא בשבת דף קכ"ז שמותר לטלטל מוקצה ברגליו דרך הילוכו. עי' באשל אברהם ס"ז דעשה פלוגתא מזה דמדברי הר"ן שכתב דהרי"ף הביא ברייתא דאין מתחילין באוצר כדי לפרשה וא"כ אינו מוכח דמותר ברגליו ולרמב"ן אליבא דהרי"ף מותר ע"ש, ולענ"ד ליכא בזה פלוגתא. דודאי מותר ברגליו לילך דהוי טלטול כלאחר יד לצורך דבר מותר והוי כקש שע"ג המטה דמנענע בגופו אם משום דטלטול בגופו לאו שמיל' טלטול כלל ואם מטעם דהוי כלאחר יד לצורך דבר מותר, וה"נ ברגליו דמ"ש בגופו ומ"ש ברגליו, ומה שלא תירץ הר"ן דהרי"ף הביא ברייתא זו ללמוד ממנו טלטול ברגליו בדרך הילוכו דזה כבר נשמע ממתני' דהקש שעל גבי המטה.

4. חזון איש - או"ח ס' מז: יג

(יג) ולפי האמור אין היתר כלל לנטול מוקצה דחופת הרגל, לצורך המוקצה, אף לדעת הרא"ש, ודלא כהמ"צ סי' ש"ח ס"ק י"ג, וכש"כ שמדברי הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן, איסורו מצוה, וכן מצוה צג"ג א' עושה שזיל ברגליו צכניסתו וציליאתו ומשמע דוקא צכניסתו וציליאתו דרך הילוכו אצל לא צכדוה, ומצוה מצה דאף לצורך מקומו אסור לנטול מוקצה ברגליו ולא מקרי טלטול מן הצד אלא טלטול גמור.

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

להפסד. וכ"כ בדרך החיים (דין טלטול מוקצה) דטלטול בגופו או ברגליו מותר, ומה"ט מותר לישב על אבנים אע"פ שמזיזן. ובאשל אברהם (בוטשאטש סי' שיא ס"ח) כתב דטלטול מוקצה בגופו, י"ל דקיל מעל ידי דבר אחר או כלאחר יד בידיו, וש"י גם באינו צריך למקומו. ועי' מש"כ לעיל (קכד):

ד"ה הני). ונראה הא דמותר לטלטל מוקצה בגופו או ברגלו, משום דלא גזרו בענין זה איסור מוקצה. שוב ראיתי בשו"ת מנחת שלמה (סי' יד-ב) שכתב כיון דאיסור מוקצה הוא גזירה אטו הוצאה, לכן כל שמטלטל כגופו וכלאחר יד, כיון דבכה"ג בהוצאה פטור מחטאת מפני שאין דרך הוצאה בכך ה"ה נמי דלא גזרו בכה"ג באיסור מוקצה. [ועי' מש"כ לעיל קכד. ד"ה א"ל בשם האור שמח]. אבל עי' בחזון איש (סי' מז ס"ק יג). דבגמ' כאן משמע דוקא בכניסה ויציאה דרך הילוכו, אבל לא בהדיא, ומבואר מזה דאף לצורך מקומו אסור לטלטל מוקצה ברגליו ולא מיקרי טלטול מן הצד אלא טלטול גמור.

6. תוספות שבת דף קכז/א

דכולי עלמא למעוטי בהלוכא עדיף - לא מצי למימר למעוטי במשוי עדיף דההיא דקתני ד' וה' קופות לא מצי סבר הכי דאם כן הוה ליה למיתני בעשר וט"ו כשיעור ה' קופות וא"ת והא תנן בפרק אין צדין (שם דף כה.) שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה אלא מביאה לאיברים אף על גב דמפיש בהילוכא התם שאני דאיכא טירחא יותר מדאי להביאה שלימה א"נ משום דמיחזי כמוליכה למכור בשוק והא דאמרינן בריש שואל (לקמן דף קמה.) היכי ליעבד דמליא בחצבא רבא תימלי בחצבא זוטא קא מפשא בהילוכא דמליא בחצבא רבא קא מפשא במשוי התם כיון שנהגו למלאות המים בחצבא רבא או בחצבא זוטא קשה להם לשנות מכמות שנהגו:

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

או דלמא גברא וגברא מפני לנפשיה. כתב הר"ף וכיון דאיסורא הוא עבדינן לחומרא. ומפרש בכס"מ (שבת פכ"ו הט"ו) ונראה דהא דאמרינן כל חד מפני לנפשיה, לאו למימרא שהאורחים צריכים לפנות אלא אחרים יכולים לפנות לצרכם, ובלבד שלא יפנה כל אחד יותר מארבע וחמש קופות. וכ"כ

8. רש"ש על שבת דף קכז/א

שם ועמר רבי את כה"ש כולה. [1] לא שהניחם במקום אחד דה"ל מעמר אלא שהניח כאו"א לבדן או שלא גדלו באותה שדה דאז א"ח משום מעמר כמ"ש התוס' (בביצה ר"ד ל"א) פרש"י וכרמלית הואי ובפחות פחות מד"א ועי' בש"ע ססי' שמ"ט דגם זה אסור וצ"ל דהכא שרי משום שבות דשבות במקום מצוה:

9. תוספות ביצה דף לא/א

מן הקרפף ואפילו מן המפוזר - תימה הא הוי מעמר דהוא אב מלאכה וי"ל [2] דלא שייך עמור אלא במקום שגדילים שם כדמוכח בפרק כלל גדול (שבת דף עג:)

10. רש"י מסכת שבת דף קכז עמוד א

ועימר - פנה את העומרים, וכרמלית הואי, ובפחות פחות מארבע אמות.

11. רש"ש על שבת דף קכז/א

שם ועמר רבי את כה"ש כולה. [1] לא שהניחם במקום אחד דה"ל מעמר אלא שהניח כאו"א לבדו או שלא גדלו באותה שדה דאז א"ח משום מעמר כמ"ש התוס' (בביצה ר"ד ל"א) פרש"י וכרמלית הואי ובפחות פחות מד"א ועי' בש"ע ססי' שמ"ט דגם זה אסור וע"ל דהכא שרי משום שבות דשבות במקום מצוה:

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף קכז עמוד א

רש"י ד"ה ועימר כו' וכרמלית הואי ובפחות פחות מד"א. מדברי רש"י אלו הוכיח הגרע"א (בגליון השו"ע סי' שמ"ט סעיף ה') כדעת האבן העזר דבכרמלית מותר לטלטל פחות פחות מד"א, ודלא כמו שהחמיר שם בשו"ע.

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בדברי שאול במס' קידושין (ע:): האיך עימר רבי בפני רבי, אע"כ מזה מוכח דאם עושה מצוה מותר לעשותו בפני שלשה. ונראה דמה"ט פרש"י וכי אורחיה דנשיא בהכי, ולא פירש וכי מותר לנשיא, דלצורך מצוה ודאי שרי. [וזה דלא כפירש הב"ח] ועי' בשע"ת (סי' תרכה) לענין עשיית הסוכה בפני שלשה, והביא ראה דשרי מהגמ' שם, דר"נ עביד מעקה. וע"ע בשע"ת (סי' רנ סק"ב). ומזה יש להעיר על מש"כ בשו"ת חות יאיר (סי' רה) דת"ח מותר לו לעשות מלאכה בביתו, או אפי' בפרהסיא באותם מצות דיש בהם קדושה כמו עשיית סוכה, אלא י"ל דאם הוא מפורסם בחסידות שאני, עי"ש. ועי' דברי רבינו יצחק ב"ר אבינר (פ"ג דשבת סי' קכ"ג).

14. ספר דברי סופרים - אות כא

ומכל גמילות חסדים של אברהם אבינו ע"ה והכנסת אורחים שלו לא נזכר בתורה לשבח אלא מה שעשה למלאכים שלא היה בזה שום מעשה של גמילות חסד על האמת כלל שהם לא הוצרכו לכל זה כלל ורק לכבודו הוכרחו להיות כאוכלים, ואין בזה אלא המחשבה והרצון הטוב של אברהם אבינו ע"ה להודיע שזה העיקר מכל המעשים בהשתדלות ועבודת האדם שלא להשיג על גמר מעשה:

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

שלא להטריחו באורחים, הלא הקב"ה בא ושאל בשלומו, ובודאי לא יניח את הקב"ה וילך להכניס האורחים. ובשיח שרפי קודש (ח"א סי' ריח) כתב בשם הרה"ק מפשיסחא דאברהם אבינו היו כל אברים שלו מזוככים שיהיו רצים לעשות רצון הבורא, וכשראו עיניו המלאכים קפצו רגליו מעצמם לקראתם כדכתיב (וירא יח-ב) וירא וירץ לקראתם, הגם שכבוד ה' עומד עליו, מזה הוכיח דהכנסת אורחים היא גדולה מקבלת פני השכינה.

גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה מקשים האיך ידע זאת אברהם, וכתבו בשם הגה"ק משפיטיפקא עפ"י מה שפרש"י (וירא יח-א) ומובא בגמ' ב"מ (פו:): דהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ומכאן משמע שגדולה הכנסת אורחים, דאם איתא דקבלת פני השכינה גדולה מהכנסת אורחים, למה שינה הקב"ה הטבע

16. תוספות מסכת שבת דף קכז עמוד א

אוכל מפירותיהן בעולם הזה - בפ"ק דקדושין (דף לט): מפ' דהיינו אם היתה שקולה מכרעת דשכר מצות בהאי עלמא ליכא.

• ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בתוס' שגרסו אוכל מפירותיהן. וכתב החיד"א בספרו כסא רחמים על אבות דר' נתן (פ"מ) דכן גריס רבינו האריז"ל, דלא כל הפירות אוכל בעוה"ז רק מקצת פירות וזהו אוכל מפירותיהן.

17. ספר שערים מצויינים בהלכה

והדן את חבירו לכף זכות. עי' במס' שבועות (ל.) דלמדו מהקרא (קדושים יט-טו) "בצדק תשפוט עמיתך" הוי דן את חבירך לכף

זכות, ופרש"י ברואה חבירו עושה דבר שאתה יכול להכריעו לצד עבירה ולצד זכות, הכריעו לזכות, ואל תחשדהו בעבירה. וכ"ה בת"כ שם הוי דן את כל האדם לכף זכות. [כתב רבינו יונה במס' אבות (פ"א מ"ו) דצדיק גמור אפילו במעשה שכולו רע ונוטה לכף חובה מכל צד, צריך לדונו לכף זכות, וברשע גמור אפילו מעשה טוב יש לאדם לדונו לכף חובה ולומר שעשה לפניו ואין תוכו כבדו כו', ואם הוא איש בינוני פעמים עושה רע ופעמים עושה טוב, אם משום צד ענין יכול לדונו לזכות, צריך לדונו לכף זכות ולומר שהתכוין לטובה, והא דאיתא שם והוי דן את כל האדם לכף זכות, זה מיירי באדם שאין יודעין בו אם הוא צדיק או רשע. אבל במאירי כאן פירש דהמשנה מיירי במי שהוא מוחזק בחסיד [באדם כשר] אפילו ראו בו מעשה שהדברים מוכיחים בו לחובה, אל תהרהר אחריו אלא השתדל לדונו לכף זכות אף באפשר רחוק. וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש שם.

18. רש"י מסכת שבת דף קכז עמוד ב

הכי גרסינן הני נמי בהני שייכי - הכנסת אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים, ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים, דכתיב (משלי יא) גומל נפשו איש חסד, השכמת בית המדרש וגידול בנים לתלמוד תורה - היינו תלמוד תורה, דן את חבירו לכף זכות - בכלל הבאת שלום, דמתוך שהוא מכריעו לזכות, ואמר: לא חטא לי בזאת, אנוס היה, או לטובה נתכוון - יש שלום ביניהן, ור' יוחנן לפרש לך אתא, דבכלל שלשה דמתניתין איתנהו להנך ששה, ואיכא נמי לכבוד אב ואם, ור' יוחנן לא פליג עליה.

19. שפת אמת על שבת דף קכז/ב

בגמ' ת"ר הדין כו' דנין אותו לכף זכות. נראה לפרש דבשמים דנין אותו לזכות [וכן כתוב בשאלתות (פ' שמות) ע"ש]. אני י"ל דבני אדם דנין גם אותו לזכות כמו שהוא דן אותם לזכות, אך לקמן בסמוך בלשון הגמ' המקום ידין אתכם לזכות משמע כפ"י הראשון. [וכן הוא הגירסא בתנא דב"א זוטא (פ' ט"ז) הדין כו' גם מן השמים דנין אותו לזכות, אך בנוסחא הישנה שם איתא כמו בגמ' כאן]:

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף קכז: הדין את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות. מפרש במהר"ל הא דהביא ג' מעשים זה אחר זה, שלא יאמר האדם דודאי יש לדון את האדם לכף זכות, היינו בדבר שאין הנאה מרובה לחוטא ולמה יחטא בדבר זה, ולכן מעשה הראשון שאף שהיה בענין גזל שהאדם נהנה ודרך האדם לעבור, ומעשה השני בענין עריות שהאדם נהנה ממנו, וכן מעשה השלישי, ולכך מביא ג' מעשים שכל אחד היו דנין אותו לכף זכות בדרך רחוקה מאוד, ודע כי במעשה הראשון לא היה רק דבר אחד, היינו מה שאמר תמיד אין לו, והמעשה השני צריך לדון לכף זכות בשני דברים, היינו שהשכיבה מרגלותיו, וירד וטבל ושנה להם, ובמעשה הג' צריך לדון לכף זכות בשלשה דברים, אחד שנכנס למקום סתר, שני שחלץ תפילין, שלישי וירד וטבל, דאפ"ה היו דנין אותו לכף זכות, ומעתה צריך לעולם לדון את האדם לכף זכות.
כתב באוצר החיים (פ' משפטים) ומובא נמי בבבבש"ט עה"ת (פ' קדושים אות ב) קבלנו

שאינן נגזר על אדם שום גזר דין, אא"כ הוא פוסק בעצמו כן, ובודאי לא יפסוק על עצמו, אלא מראין לו אדם שעשה איזה עבירה מעין עבירה שלו, והוא פוסק עליו את הדין, ומה"ט אמרו חז"ל והוי דן את חבירך לכף זכות וכו'. ועי' בתפארת שלמה (אבות פ"א) מה שהאריך בענין לימוד זכות.

21. שאילתות דרב אחאי גאון [שמות מ']

מ שאילתא א) דאסיר להון לדבית ישראל למיחשד חד על חבריה אלא לידייניה לכף זכות דתניא * הדין את חבירו לכף זכות דנין אותו מן השמים לכף זכות ב) * ומעשה ברבי עקיבא בן יוסף שהיה מושכר אצל רבי אליעזר בן הורקנוס ועשה עמו שלש שנים

22. חתם סופר מסכת שבת דף קכז עמוד ב

מעשה באדם אחד וכו' עיין תשו' רמ"ע מפאנו סי' ס"ג שכ' בשם שאילתות דאותו בעה"ב הי' ר"א בן הורקנוס והשכיר היה ר"ע כשהי' עם הארץ וכ' מזה יש להבין שגם כשהי' ע"ה הי' בעל מדות טובות שדן לזכות כל כך את בעה"ב, ומוסיף אני שמזה יש ללמוד שאפי' ע"ה בעל מדות טובות שונא חכמים שהרי ר"ע אמר ס"פ אלו עוברין כשהייתי ע"ה וכו', והקשה שם באותה תשובה מה הועיל שהקדיש לבדק הבית הא קיי"ל דמוציא מיד הגזבר רק מוסיף דינר ופודה הנכסים עיין שם, ולע"ד לק"מ דודאי לא הקדיש כל נכסיו דהא ר"א הנ"ל ס"ל שלהי עירוכין כ"ח ע"א דאסור להקדיש כל נכסיו ואם עבר והקדישן אינו קדוש אע"כ לא הקדיש אלא אותן שלא היה מושכרים ביד אחרים שמאותן בלאה"נ לא יהנה הורקנוס בנו עד שתכלה זמן שכירתן ואולי אז יעסוק בתורה ואי לא עוד יקדישם ועכ"פ עתה לא הקדיש הכל, וממילא אין השכיר גובה מההקדש כיון דאיכא בני חורין אחרי ככלות זמן שכירתן, ולפ"ז הי' צריך לכל אלו האמתלאות ובתשו' מהר"ש הלוי סי' כ"ג נתקשה בזה:

23. מהרש"א חידושי אגדות מסכת שבת דף קכז עמוד ב

שמה פרקמטיא כו'. יש לדקדק אמאי לא הוה אמר ליה תן לי מזו פרקמטיא דהא אפי' קרקע רצה ליקח ועוד לפי מה שכתבו התוס' בריש פרק הפרה בשם ר"ת דבשכיר אפי' לית ליה זוזי לשוכר אמרי' ליה זיל טרח ואייתי זוזי דגבי פועל כו' ע"ש וא"כ היה לו לטרוח ולמכור פרקמטיא שלו במזומנים ולתת לו שכרו במעות וי"ל שהיה עי"ה כדלעיל ולא היה לו קונה באותה שעה לפרקמטיא זו וכצ"ל בפירות שמא אינן מעושרות ולא היה לו שהות בעי"ה לעשר פירותיו והשכיר מיהר לילך לביתו בו ביום ובכל הני המ"ל נמי דשמה הקדיש כל נכסיו לשמים כמו שאמר לבסוף גבי תן לי כרים כו' אלא כל זמן שהיה לו לתלות במלתא אחרינא לא תלה הדבר בהקדיש כל כו' עד שא"ל תן לי כרים וכסתות כו' שראה אותן בביתו ולא היה לו לתלות בשום דבר רק בהקדיש כו' ודו"ק:

24. חתם סופר מסכת שבת דף קכז עמוד ב

כב"י יו"ד סוף סי' ק"ס מייתי שיטת הר"א דבשכר שכיר ליכא משום ריבית ונחלק עליו ע"ש. ויש להביא ראיה מהאי עובדא דאל"כ איך יהיב לו משא ג' חמורים וכו' ע"ש בש"ע סי' ק"ס סעיף ד':

25. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף קכז עמוד ב

ואולי י"ל, שמנהגו כך היה, שהיה מוסיף על גוף השכירות לשכיר, ע"ד הענקה, וכל שנותנין גם לולי ההלוואה והמתנת המעותלית ביה משום ריבית, שכך הוא נותן לו עבור עצם השכירות.

ועוד י"ל, דהנהגה גרם לו עכ"פ הפסד בזה שלא פרע לו השכירות בזמנו, ועל גרמא הרי חייבים בדיני שמים, ומעתה ברוצה לשלם לו להסיר גרמת הפסד זה, (להנקות מדין שמים) שפיר מצי ואין בו משום ריבית, ורק אילו היה משלם על עצם זה שנשאר אצלו המעות שהוא שוה כסף (שהרי אין רצון השני בכך שאיהו נפסד) זה אסור משום ריבית.

26. ספר שערים מצויינים בהלכה

א"ל אין לי מעות. כתוב בשו"ע (חור"מ סי' שלט ס"י) דאינו עובר משום בל תלין אם לא היה לו מעות [ובמ"מ (שכירות פי"א ה"ד) פירש דלא היה לו מעות בעין], ועי' בהגהות רעק"א שם דמשמע מזה דאם אין לו אף דיש בידו שוה כסף אינו עובר אבל בחינוך (מצוה תקפה) כתב או שאין לו כלום לפרוע ממנו וכו'. [ובשו"ע הרב (הל' שכירות סי' ח) כתב (כשם האריז"ל) דמדת חסידות ללות ולפרוע לשכיר בזמנו. ועי' במנ"ח (מצוה רל) דבגמ' איתא אף דהיה לו פרקמטיא לא נתן לו, ומזה נראה דא"צ לתת לו סחורה ואינו עובר.

27. ספר גליוני מנחת חן

שם וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי. י"מ
שרק משום שיש להניח שלא נתכוין אלא לאיים על בנו - התירו
לו נדרו, אבל בהקדש אחר אין מתירים (תורי"ד). - ועי' חת"ס
דיל"ד מאי כל נדרי. וי"ל, דהא ר"א ס"ל בערכין כ"ג. דאין שאלה
להקדש, וי"ל דנדר כמה נדרים בב"א כגון קונם בשר ויין, וכן
נכסי הקדש, וכיון שיש שאלה על בשר ויין יש שאלה להקדש,
דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. - וז"ש התירו כל נדרי ואגב
הותר נדר הקדש.

28. הגהות היעב"ץ

שנעתי כמה חשדוני אמרו שמה כו'. כ"כ ש"מ כה"ג
לית ביה מאוס יחוד. וא"ל שמה כיון שס עבדי
דנוטרוניתא וזכיא הקפידה שלא יביא הלמידיו מאוס
כבוד עסק מלכות חלא דאין לשון משמע כך
וכדבר מלכות נס עבדיה לא כוו רשאים לעמוד סס.
ועוד מאי חשדא איכא וא"י בפריי לעולם איכא
מאוס יחוד אפילו בעמיה. חלא מאוס דכ"ג לאגזרו.

29. ח' הרא"ם הרביץ

והזכר מפני זיקוק כה"מ. ר"ל מדלריך לאשמועינן: ע ב ונכנס ונעל דלת בפניהן כו'. ע"כ קודם י"ח
דכר היה ללא אסרו יחוד נטויהן. ומ"מ כבר נגזר על כריס גדולים טומאה מדעכל לזינורא דידס.

30. ספר שערים מצויינים בהלכה

בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתי וכו'.
ועי' בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סי'
יט) מה מקום היה לחשדו בזה שטבל, הלא
מסתמא טבל בכל יום קודם התפלה, אלא
ודאי שלא הוה דרכם אלא לטבול בעת הצורך,
מיהא אין להביא ראיה מהתנאים ואמוראים
הקדושים שהיו בכל עת ובכל רגע דבוקים
בקדושתו ית"ש, ולא היו צריכים לטבול
להכנה לתפלה וכו', עי"ש. וכ"כ ראיה זו
בהלכות הגר"א ומנהגיו (סי' ד) ובארור זרוע

31. תוספות מסכת שבת דף קכז עמוד ב

כיון דחזיא לכהן שפיר דמי - אע"ג דאמר בשילהי כירה (לעיל דף מז.) דבגדי עניים לעשירים לא הכא
לכ"ע חזיא אלא איסורא הוא דרביע עליה אבל התם לא חזו מחמת גריעותא ומהאי טעמא נמי לא אמרינן
התם טעמא דבסמוך דאי בעי מפקר לנכסיה והא דאמר בפרק כל הכלים (לעיל דף קכה.) שירי פרוזמיות שאין
בהן ג' על ג' אין מטלטלין אותן משמע הא יש בהן שלש על שלש מטלטלים היינו לעניים א"נ אפילו לעשירים
בבית עניים.

32. תוספות מסכת שבת דף קכז עמוד ב

דאי בעי מפקר לנכסיה - הוה מצי למימר כדלעיל כיון דחזי אלא כיון דמשכח טעמא דאפיל לדידיה מצי חזי אמר
ובפרק כל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (ברכות ד' מז.) איצטריך להאי טעמא.

33. חידושי הרישב"א מסכת שבת דף קכז עמוד ב

דמאי הא לא חזי. גירסת הספרים כיון דאי בעי מפקר להו לניכסיה וכו', ובתוספות לא גרסי ליה, דאפי' לא מפקר איהו לניכסיה הא חזי לעניים דעלמא ולאכסניא, כדאמרינן לעיל קמ"ל דכיון דחזיא לכהן אע"ג דלא חזיא לדידיה שפיר דמי, וכדאמרינן לקמן (קכ"ח א') גבי נעמיות אלא ראוי לפילין הכא נמי ראוי, ויש מקיימים גירסת הספרים דדוקא בעינן לטעמא דאי בעי מפקר להו לניכסיה, ולא דמי לתרומה, דתרומה לא חזיא אלא לכהן ולא לישראל אבל דמאי חזי לדידיה ולכל העולם אם הוא מתוקן, וכיון דכן אי חזי לדידיה הוי ראוי ואי לא לא הוי ראוי, לפיכך קאמר שפיר דלדידיה נמי חזי כיון דאי בעי מפקר להו לניכסיה וכו'.

34. בית הבחירה (מאירי) מסכת שבת דף קכז עמוד ב

ממה שאמרו בסוגיא זו בענין דמאי כיון דאי בעי מפקר לניכסיה והוי עני וחזי ליה למדנו שמפקירין בשבת ואע"פ שאמרו אין מקדישין אינו דומה שההקדש כעין מכר הוא וכמו שאמרו מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים אבל הפקר אין כאן שינוי רשות ואפי' זכה בו אחר מאליה הוא זוכה ושמא תאמר ומה הוצרך דמפקיר לניכסיה ודין בשיפקיר אותה תבואה ותהא ראויה לו אף בעשיר שהרי הפקר פטור מן המעשר אפי' טבל גמור ואע"פ שזכה הוא בו וכמו ששינונו המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו פטור מן המעשר וחייב בפרט ועוללות ושכחה ופאה כמו שיתבאר במקומו פירשו גדולי הדורות שלפנינו שאין הפקר פטור ממעשר אלא שהפקירו קודם שיגיע לחיוב מעשר ר"ל שהפקירו בשובלין אבל משנתחייב במעשר ר"ל שנעשה דגן אין הפקר מפקיעו:

35. שו"ת שואל ומשיב מהדורה שתיתאה סימן כא

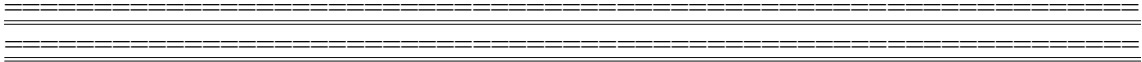
... והנה אחר זמן רב מצאתי במאירי שנדפס בליוורנו על מס' שבת וראיתי בדף קכ"ז ע"ב בהא דאמרו דמאי מיגו דאי בעי מפקר נכסי' וחזי לי' והקשה הא אסור להפקיר בשבת וכתב דמכאן מוכח דהפקר מותר בשבת דל"ד להקדש דמוציא הדבר מרשות הדיוט להקדש והו"ל כמו"מ משא"כ בהפקר שאינו מוציא מרשות לרשות ואף שהלה זוכה בו אבל הוא אינו רק מפקיר והלה זוכה מן הפקר יעו"ש כי אני הרחבתי קצת הביאור. והנה מבואר מדבריו דמותר להפקיר בשבת. אך נראה דזה דוקא אם יפקיר בסתם אבל אם מפקיר בשביל איסור עד"מ שמפקיר החמץ כדי שלא יעבור על ב"י או שמפקיר הציצית כדי שיוכל ללבוש הבגד זה הוה כמו מתקן שע"י ז' נתקנה הענין וכמו דאמרו דהוה כמתקן להוציא מידי אבמה"ח ושם הוה איסור תורה וה"ה בזה הוה מתקן דרבנן דהוה כמתקן מנא וכדאמר בענבי הדס דהוה תקון מנא ובזה נלפע"ד הא דאמרו מיגו דאי בעי מפקר נכסי' והקשה המאירי שם למה לא אמר מיגו דאי בעי מפקר הדמאי והפקר פטור מתרומות ומעשר ומ"ש בזה דלאחר שנתחייב במעשרות ל"מ הפקר באמת שכ"כ הר"ר מנוח גם כן והובא בשעה"מ הלכות לולב ופלפל שם באורך וגם אנכי בארתי הדברים בחבורי על יו"ד סי' של"א באורך ד' יזכני להוציא לאור וא"כ קשה לשטת הפוסקים דס"ל דגם בזה יכול להפקיר ולפמ"ש א"ש דא"כ הוה כתקון מנא דהרי מתקן הפירות עי"ז והו"ל כמו מגביה תרומות ומעשרות דאסור משום מתקן כמ"ש הרמב"ם פכ"ג משבת ה"ט אבל אם מפקיר כל נכסיו והוא זוכה אחר כך מן הפקר ל"ש שום תיקון וז"ב. ובזה נראה דאין דברי המאור סותרין למ"ש בשם הרמב"ן דשם להפקיר החמץ הו"ל מתקן וגם דברי הרישב"א בהא דאמרו בשבת דף ק"כ בואו והצילו לכם והקשה הרישב"א דאסור להפקיר בשבת דהו"ל כקונה קנין בשבת היינו משום דשם אומר לאחרים בואו והצילו לכם וא"כ הרי מקנה לאחרים בשבת וזה אסור לא משום הפקר.

36. ספר גליוני מנחת חן

שם דמאי וכו' כיון דאיבעי מפקיר לניכסי' וכו'. כתב בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' כ"ג) דמכאן ראי' דמותר להפקיר בשבת, ואין בזה משום חשש מקח וממכר, וכ"כ בשו"ת כתב סופר (סי' נ"ט), אכן הפר"ח (הל' פסח סי' תל"ד) כ' דאסור להפקיר בשבת, ומה"ט הוא נגד הנוסח שאומרים "כל חמירא דאיכא ברשותי יהא הפקר" אלא יאמר ליבטל" כדאיתא בפסחים (ז). דמבטלו בלבו אחד שבת ואחד יו"ט, ועי' אריכות בזה בס' קהילות יעקב לביצה (סי' כ').

37. תוספות מסכת שבת דף קכז עמוד ב

האי אידגן - מדנקט אידגן משמע אפילו לא ראה פני הבית תימה אכתי אפילו הקדימו בכרי נמי לא לחייב אלא באידגן וראה פני הבית וי"ל דאי לא כתב והרמותם ה"א דכולם חייבין אפילו לא אידגן השתא דכתי' קרא מוקמי ליה במסתבר דהיינו לא אידגן שאפילו ראה פני הבית לא היה חייב א"נ י"ל הא דנקט אידגן היינו ככל דינו שראה פני הבית אלא דמילתא דפסיקא נקט דאיכא למאן דאמר בבא מציעא (דף פח:): דלא בעינן ראיית פני הבית אלא בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו.

1. ספר בניהו בן יהוידע על שבת דף קכז/ב

המקום ידין אותך לכף זכות. יש להקשות דבר זה שייך לאומרו לגבי אדם שאינו יודע הנסתרות, אך הקב"ה יודע האמת וליכא ספיקא קמי שמייא, ואם יש לו זכות בודאי יזכה ואין צריך לזה בקשה ותפלה, ונראה לי בס"ד דבקשה זו שייכה בכהאי גוונא כגון שהוא לא נתן צדקה כי היה עני, ומבקש שידין אותו הקב"ה לכף זכות לחשיב לו כאלו נתן צדקה, שיאמר אם יש לו היה נתן, וכן אם נחלה ולא התפלל, ולא קיים מצוה פלונית, שידונו לכף זכות שאם לא היה חולה היה מתפלל ועוסק בתורה ומקיים מצות, אבל אין הכוונה לומר היכא דעשה מעשה שיש להסתפק בה אם כונתו לרעה או לטובה, דזה ודאי קמיה שמייא גלייא וליכא ספיקא, וכפי האמת ידון אותו, ולא שייך על זה בקשה ותפלה: